

رابطه اعتیاد به اینترنت با هوش‌های چندگانه گاردنر و پیشرفت تحصیلی

ندا کلهر^۱ و قدسی احقر^{۲*}

دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۰۶/۰۹؛ دریافت نسخه نهایی: ۱۳۹۵/۱۲/۱۱؛ پذیرش مقاله: ۱۳۹۵/۱۲/۱۴

چکیده

هدف: هدف پژوهش تعیین رابطه هوش چندگانه گاردنر با اعتیاد به اینترنت بود. **روش:** روش پژوهش همبستگی و جامعه آماری تمامی دانش‌آموزان دختر پایه هشتم دوره متوسطه اول غیردولتی شهر تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۱۳۹۴ به تعداد ۱۲۰۰ نفر بود. حجم نمونه طبق فرمول کوکران، ۲۰۰ نفر با بهره‌گیری از روش نمونه‌گیری چندمرحله‌ای انتخاب و داده‌ها با استفاده از پرسشنامه اعتیاد به اینترنت یانگ ۱۹۹۶ و هوش‌های چندگانه گاردنر ۱۹۸۳ جمع‌آوری و جهت تحلیل داده‌ها از رگرسیون چندمتغیره استفاده شد. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد رابطه هوش تجسمی-فضایی ($\beta=0/256$, $P=0/001$)، موسیقایی ($\beta=0/168$, $P=0/032$) و درون فردی ($\beta=0/235$, $P=0/001$) با اعتیاد به اینترنت مثبت و معنادار؛ و رابطه هوش بین فردی ($\beta=-0/419$, $P=0/001$) و منطقی-ریاضی ($\beta=-0/337$, $P=0/001$) منفی و معنادار است. رابطه هوش جنبشی-جسمانی ($\beta=0/152$, $P=0/073$)، هوش طبیعت‌گرا ($\beta=-0/140$)، $P=0/092$) و زبانی-کلامی ($\beta=0/004$, $P=0/965$) با اعتیاد به اینترنت معنادار نبود. رابطه بین اعتیاد به اینترنت با پیشرفت تحصیلی منفی و معنادار بود ($\beta=-0/216$, $P=0/001$). **نتیجه‌گیری:** از آن‌جا که می‌توان هوش بین فردی، منطقی-ریاضی را عامل بازدارنده اعتیاد به اینترنت محسوب کرد؛ پیشنهاد می‌شود اولیاء، مربیان، مسئولین و متخصصان آموزش پرورش، از همان آغاز ورود دانش‌آموزان به مدرسه در تمام مقاطع تحصیلی درس‌ها و فعالیت‌هایی را در برنامه آن‌ها بگنجانند که هوش بین فردی، منطقی-ریاضی دانش‌آموزان را ارتقاء و از این طریق اعتیاد به اینترنت را کاهش و پیشرفت تحصیلی آن‌ها را افزایش دهد.

کلیدواژه‌ها: اعتیاد، اینترنت، پیشرفت تحصیلی، گاردنر، هوش چندگانه

۱. کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران
۲. نویسنده مسئول، دانشیار پژوهشگاه مطالعات سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، ایران
Email: Ahghar2004@yahoo.com

مقدمه

گاردنر، نخستین اندیشمندی بود که تمام افراد را دارای توانایی‌های عقلانی می‌دانست و ادعا می‌کرد؛ این توانایی‌ها جهت‌دهندهٔ چگونگی یادگیری و پردازش اطلاعات در زندگی روزمره هستند. پس از توجه گاردنر به چگونگی یادگیری افراد، پژوهشگران بعدی به همبستگی میان هوش‌های چندگانه و فناوری، و مریدان نیز به تدوین موادی منطبق بر هوش‌های چندگانه مبادرت ورزیدند (بل فلور، ۲۰۰۸). از نظر گاردنر هوش به‌عنوان استعداد بالقوه زیستی-روان‌شناختی برای حل مسائل یا تولید محصولی که در حداقل یکی از زمینه‌های فرهنگی ارزشمند باشد، تعریف شده است. (گاردنر، ۱۹۹۳، نقل از دراکسفورد، ۲۰۱۰).

دیدگاه‌های مختلفی در مورد هوش وجود دارند. دیدگاه اول، هوش را توانایی کلی می‌داند؛ این درحالی است که دیدگاه دوم، هوش را توانایی یا ظرفیتی می‌داند که از عناصر و مؤلفه‌هایی گوناگون تشکیل شده است (فایست و روزنبرگ، ۲۰۰۹). گاردنر برای هر فرد هشت نوع هوش قائل است که مستقل از یکدیگرند. وی معتقد است افراد به‌نحایت از انواع هوش به‌طورنسبی بهره‌مندند؛ لیکن ترکیب یگانه‌ای از انواع هوش‌های ضعیف و قوی وجه اختصاصی هر آدمی است (اتکینسون و هیلگارد، ۱۳۸۵).

هوش به توانایی دریافت، درک و کاربرد نمادها و سمبل‌ها که نوعی توانایی انتزاعی است، اشاره دارد (بهشتی‌زاده، کردی، بهشتی‌زاده و محمدی، ۱۳۹۵). گاردنر، هوش را ناشی از تفاوت افراد در فرایند یادگیری می‌داند و معتقد است که هوش را نمی‌توان به‌صورت کلی اندازه‌گیری کرد بلکه به‌صورت بخش‌های مشخصی قابل اندازه‌گیری است (شرر و لوزو، ۲۰۰۹). او توانایی‌های انسان را بر اساس پژوهش‌های جدیدش در زمینه عصب‌شناختی به هفت و سپس به هشت و در ادامه به نه طبقه تقسیم کرد که شامل هوش منطقی-ریاضی^۱، زبانی-کلامی^۲، تجسمی-فضایی^۳، موسیقایی^۴، جنبشی-جسمانی^۵، درون فردی^۶، هستی‌گرایی و طبیعت‌گرا^۸ است. (بارینگ‌تون، ۲۰۰۴). هوش "منطقی-ریاضی"، شامل توانایی درک نظام‌های منطقی، استدلال قیاس، تفکر منطقی، برقراری ارتباط میان اطلاعات متنوع بر اساس الگوهای منطقی و بازی‌های

1. logical-mathematical intelligence
2. linguistic-verbal intelligence
3. visual-spatial intelligence
4. musical intelligence
5. kinesthetic-physical intelligence
6. intrapersonal intelligence
7. interpersonal intelligence
8. naturalistic intelligence

رابطه اعتیاد به اینترنت با هوش‌های چندگانه...

قانون‌مند است (شریفی، ۱۳۸۷). هوش "زبانی-کلامی" به توانایی استفاده از زبان، حساسیت به دستورالعمل و معنای کلمه‌ها اشاره دارد (بارینگ‌تون، ۲۰۰۴). هوش "فضایی-دیداری" به توانایی بازنمایی‌های ترسیمی^۱ از طریق رسانه‌های دیداری اشاره دارد؛ افرادی دارای این هوش، از نقاشی، الگوسازی و بازتولید اشیاء به صورت شکل‌های دیداری لذت می‌برند (پریتو و برمیجو، ۲۰۰۵). "هوش موسیقایی" به توانایی بازشناسی الگوهای آوایی اشاره دارد (بریور، ۲۰۰۵). "هوش جنبشی-جسمانی" شامل مهارت‌های حرکتی ظریف مانند نوشتن، نقاشی و نیز تحرک و حرکت‌های بدنی و همچنین تسلط بر عملکردهای جسمانی است. این هوش، وسیله‌ای برای درک جهان خارج تلقی می‌شود (فیشر، ۱۳۸۵). "هوش بین فردی" استعداد درک مقاصد، انگیزه‌ها و احساسات دیگران و نیز مهارت ایجاد روابط با آن‌ها است. افرادی که هوش بین فردی بالایی دارند؛ برای ارتباط با دیگران از روش‌های کلامی و غیرکلامی به خوبی استفاده می‌کنند (مارنات، ۱۳۸۹). "هوش درون فردی"، به توانایی شناخت درست از خود اشاره دارد و شامل دانش درباره نقاط قوت و ضعف، انگیزه‌ها، اهداف، احساسات درونی، ترس‌ها و هیجان‌ها و داشتن پرسش‌های جدی درباره ابعاد مهم زندگی است (پریتو و برمیجو، ۲۰۰۵).

تاکنون پژوهش‌های مختلفی در زمینه تأثیر آموزش هوش‌های چندگانه‌گاردنر صورت گرفته است. به عنوان مثال، پژوهش بالغی‌زاده و حاجی‌حسین‌نژاد (۱۳۸۱) نشان داد تأثیر روش تدریس مبتنی بر نظریه گاردنر بر عملکرد ریاضی دانش‌آموزان در همه سطوح بهتر از روش‌های سنتی است. مطلب‌زاده و منوچهری (۱۳۸۷) دریافتند در فراگیران ایرانی از مجموع هوش‌های چندگانه، هوش منطقی-ریاضی با مهارت خواندن و درک مطلب آزمون بین‌المللی زبان انگلیسی ارتباط معناداری دارد که به نظر می‌رسد به علت طبیعت مشترک این نوع هوش و فعالیت‌های مورد نیاز به هنگام خواندن در زبان دوم باشد. سوزن، سوزن، تکت (۲۰۰۹) نیم‌رخ توانمندی‌های ۹۰۸ معلم را در رشته‌های علمی مختلف، بر اساس نظریه هوش‌های چندگانه بررسی کردند و نشان دادند تفاوت در هوش‌های چندگانه بین رشته‌های علمی معلم‌ها و رشته‌ای که آن‌ها از دبیرستان فارغ‌التحصیل شده‌اند معنادار است؛ اما با توجه به جنس معلم‌ها تفاوت معناداری در هیچ‌یک از حوزه‌های هوشی یافت نشد. پژوهش چان (۲۰۰۷) نیز ارتباط بین ادراک هوش‌های چندگانه و استعداد موسیقی دانش‌آموزان تیزهوش هنگ‌کنگ را نشان داد. وی دریافت خودادراکی^۲ دانش‌آموزان در زمینه هوش‌های چندگانه با استعداد موسیقی این دانش‌آموزان رابطه دارد.

1. graphical
2. self-perception

از سوی دیگر، استفاده از فناوری‌های نوین یکی از جلوه‌های آشکار دنیای پیش‌رو است. اینترنت نیز به‌عنوان یکی از ابعاد نوپای این فناوری‌های جدید جهان معاصر، نقش به‌سزایی در تغییر و تحول زندگی افراد جهان دارد. اینترنت توانسته است با ورود خود به‌سرعت به یکی از ابزارهای زندگی تبدیل شود (زمانی، عابدینی و کلانتری، ۱۳۹۲)؛ و یکی از مهم‌ترین بازده‌های نظام آموزشی، یعنی پیشرفت تحصیلی را تحت تاثیر قرار دهد. این بازده از طریق آزمون‌های هنجار شده یا معلم ساخته اندازه‌گیری می‌شود. آندرسون^۱ در سال ۲۰۰۰ در دانشگاه آلفرد^۲ طی پژوهشی دریافت که بیش‌تر دانشجویانی که در تحصیل شکست خورده‌اند، کاربران جدی و با سابقه اینترنت بودند (محمدی، ۱۳۸۸). اعتیاد به اینترنت می‌تواند مشکلات جدی تحصیلی برای مخاطبان ایجاد کند و اگر استفاده‌کنندگان از اینترنت نتوانند به‌مدت یک‌ماه دوری از اینترنت را تحمل کنند در معرض خطر اعتیاد به اینترنت قرار دارند؛ و متأسفانه ما شاهد پدیده افزایش این اعتیاد در میان دانش‌آموزان هستیم. ممکن است، اعتیاد به اینترنت مانند سایر موارد اعتیاد، آثار جسمی به‌دنبال نداشته باشد؛ ولی مشکلات اجتماعی که این معضل در پی دارد به وضوح آن را به موازات دیگر موارد اعتیاد قرار می‌دهد (غفاری، ۱۳۹۰). در مطالعه یانگ^۳ ۲۰۰۸ از میان ۵۸ درصد از دانشجویان و دانش‌آموزانی که از کلاس غیبت داشتند و در عادت مطالعه کاهش چشم‌گیر و در نمره درسی افت پیدا کرده و مشروط شده بودند؛ ۴۳ درصدشان به‌علت دیر خوابیدن ناشی از استفاده از اینترنت با مشکلات اشاره‌شده و عدم موفقیت در مدرسه روبه‌رو شده بودند (امیدوار و صارمی، ۱۳۹۳).

برخی از پژوهشگران اشاره کرده‌اند که اعتیاد به اینترنت، علائمی دارد. به‌عنوان مثال از میان آن‌ها می‌توان به وابستگی بیش از حد به اینترنت، استفاده بی‌اختیار و وسواسی از اینترنت، مشکل داشتن در تنظیم زمان استفاده از اینترنت و داشتن این احساس که جهان خارج از اینترنت خسته‌کننده است اشاره کرد؛ که سرانجام موجب کاهش ارتباط اجتماعی و افزایش تنهایی و افسردگی کاربران می‌شود. کاپلان، ویلیامز و یی (۲۰۰۹) اشاره می‌کنند اعتیاد به اینترنت یعنی نوعی اعتیاد به استفاده از اینترنت که غالباً مشکلات روان‌شناختی، اجتماعی، درسی و یا شغلی در زندگی فرد ایجاد می‌کند؛ و در زمانی که فرد در تماس با اینترنت نیست؛ با ویژگی‌هایی نظیر احساس هیجانی ناخوشایند مانند اضطراب، افسردگی و مانند آن، قابلیت تحمل و عادت کردن به اثرهای کار با اینترنت و انکار رفتارهای مشکل‌زا مشخص می‌شود.

در تبیین اعتیاد به اینترنت نظریه‌های متفاوتی وجود دارد؛ یکی از الگوهای رایج در زمینه توجیه، تشخیص، پیگیری و درمان اختلال اعتیاد به اینترنت، الگوی نظری گروهل (۲۰۰۵) است. به‌اعتقاد

-
1. Anderson
  2. Alfred University
  3. Young

رابطه اعتیاد به اینترنت با هوش‌های چندگانه...

او بسیاری از افراد در مرحله اول گیر می‌افتند و هرگز به مراحل دوم و سوم نمی‌روند. این افراد در واقع همان معتادان اینترنتی هستند که به کمک نیاز دارند تا به مرحله سوم نزدیک شوند. مرحله اول به دلیل وجود موضوع‌های شگفت‌انگیز، پرتحرک، جذاب، ماجراجویانه، متنوع و ارائه اطلاعات اینترنتی، فرد با نوعی وسواس برای مدتی طولانی جذب اینترنت می‌شود؛ به دنبال آن، فرد در مرحله دوم سرخورده شده و این موضوع منجر به کاهش استفاده از اینترنت می‌شود؛ و در مرحله سوم زمانی که میزان استفاده از اینترنت طبیعی شد نوعی تعادل حاصل می‌شود.

پژوهش‌ها نشان می‌دهند ۷۳ درصد از افراد بزرگسال ایالات متحده آمریکا در سال ۲۰۰۶ کاربر اینترنت بودند که در مقایسه با سال ۲۰۰۵، تعدادشان ۶۶ درصد افزایش یافته بود؛ و تقریباً ۶ درصد کاربران از اعتیاد به اینترنت در رنج بودند (یانگ، ۲۰۰۷). آمارها نشان می‌دهد ۳۳ درصد از دانش‌آموزان ایرانی نیز وقت‌های فراغت خود را با حضور در شبکه‌های اجتماعی از طریق اینترنت و نرم‌افزارهای تلفن همراه پر می‌کنند (رستمی‌نژاد و شوکتی‌راد، ۱۳۹۵). بنابر آن چه گفته شد و اهمیت و ضرورت انجام پژوهش‌هایی از این دست، پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه اعتیاد به اینترنت با هوش‌های چندگانه گاردنر و پیشرفت تحصیلی انجام شد؛ تا به سؤال‌های زیر پاسخ دهد.

۱. کدام‌یک از هوش‌های چندگانه گاردنر با اعتیاد به اینترنت رابطه مثبت دارد؟

۲. کدام‌یک از هوش‌های چندگانه گاردنر با اعتیاد به اینترنت رابطه منفی دارد؟

۳. آیا رابطه اعتیاد به اینترنت با پیشرفت تحصیلی منفی است؟

روش

روش پژوهش همبستگی و جامعه آماری کلیه دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه اول شهر تهران در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ به تعداد ۱۲۰۰ نفر بود. چون مقیاس اندازه‌گیری پیوسته و فرضیه/سوال‌های پژوهش یک دامنه بود؛ حجم نمونه ۱۸۸ نفر بر اساس فرمول کوکران به شکل زیر در سطح اطمینان ۹۵ درصد محاسبه، و جهت تعمیم‌پذیری بیش‌تر و جلوگیری از آفت نمونه،

حجم نمونه به ۲۰۰ نفر افزایش یافت. $n = \frac{\sigma^2 \cdot Z_{1-\alpha/2}^2}{d^2} = \frac{2/5 \times 2/68}{0/05} = 187/6 \approx 188$

فرمول n : حجم نمونه، σ^2 : واریانس جامعه بر اساس پژوهش‌های انجام‌شده $= 2/5$ ، $Z_{1-\alpha/2}$: برای

فرضیه‌های دو دامنه $= 1/64$ و d^2 : خطای قابل قبول $= 0/05$ است. پس از تعیین حجم نمونه از روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای تصادفی برای انتخاب نمونه ۲۰۰ نفری استفاده شد. در مرحله اول، شهر تهران به ۵ حوزه شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز تقسیم، در مرحله دوم از هر حوزه جغرافیایی ۱ منطقه، در مرحله سوم از هر منطقه آموزشی ۵ مدرسه، در مرحله چهارم از هر مدرسه

۲ کلاس، و در مرحله پنجم از هر کلاس ۴ دانش‌آموز به‌طور تصادفی انتخاب شد. معیارهای ورود آزمودنی‌ها شامل دانش‌آموزان دختر، بودن در پایه هشتم دوره متوسطه اول، زندگی در شهر تهران، زندگی با هر دو والد و تمایل به شرکت در پژوهش و معیارهای خروج داشتن بیماری‌ها و معلولیت‌های جسمی و روانی و مصرف داروها بود.

ابزار پژوهش

۱. پرسشنامه هوش‌های چندگانه^۱. پرسشنامه ۸۰ سؤالی هوش‌های چندگانه، توسط گاردنر در سال ۱۹۸۳ ساخته شد. این پرسشنامه به‌صورت گروهی قابل اجرا است و دارای ۸ خرده‌مقیاس ۱۰ ماده‌ای است؛ که در طیف لیکرتی ۵ گزینه‌ای از خیلی کم = ۱ تا خیلی زیاد = ۵، خرده‌مقیاس هوش تجسمی-فضایی را با سوال‌های ۱ تا ۱۰، جنبشی-جسمانی را با سوال‌های ۱۱ تا ۲۰، کلامی-زبانی را با سوال‌های ۲۱ تا ۳۰، منطقی-ریاضی را با سوال‌های ۳۱ تا ۴۰، موسیقیایی را با سوال‌های ۴۱ تا ۵۰، بین‌فردی را با سوال‌های ۵۱ تا ۶۰، درون‌فردی را با سوال‌های ۶۱ تا ۷۰ و طبیعت‌گرایی را با سوال‌های ۷۱ تا ۸۰ می‌سنجد. حداقل نمره احتمالی برای هر آزمودنی در هر خرده‌مقیاس ۱۰ و حداکثر ۸۰ است. فارنهام (۲۰۰۲) پایایی این پرسشنامه را بر اساس شاخص آلفای کرونباخ، ۰/۷۸ ذکر کرده است. هاشمی، بهرامی و کریمی (۱۳۸۵) نیز پایایی هوش‌های چندگانه گاردنر را ۰/۸۰ به‌دست آورده‌اند. در پژوهش حاضر نیز ابتدا پرسشنامه هوش‌های چندگانه گاردنر ۱۹۸۳ به‌تعدادی از اساتید متخصص که در زمینه موضوع پژوهش تجارب کافی داشتند داده شد؛ تا درباره سؤال‌های پرسشنامه داوری کنند. آن‌گاه نظرهای آن‌ها جمع‌آوری و پرسشنامه اصلاح و سپس در مورد دانش‌آموزان اجرا شد. در این پژوهش ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۸۵ محاسبه شد.

۲. پرسشنامه اعتیاد به اینترنت^۲. این پرسشنامه ۲۰ سؤالی ۴ گزینه‌ای که دارای ۳ خرده‌مقیاس است توسط یانگ در سال ۱۹۹۶، برای اندازه‌گیری مدت استفاده بیش از حد و وسواسی به اینترنت ساخته شد. این پرسشنامه، برای سنجیدن میزان و شدت اعتیاد به اینترنت بر مبنای تجارب بالینی و بر مبنای مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرتی به‌ندرت = ۱، گاه‌گاهی = ۲، مکرر = ۳، اغلب = ۴ و همیشه = ۵ ساخته شده است. دامنه نمره‌ها بین ۲۰ تا ۱۰۰ است. نمره‌گذاری آزمون اعتیاد به اینترنت با جمع کردن پاسخ کل سؤال‌ها به‌دست می‌آید. در این پرسشنامه کاربر عادی اینترنت نمره ۲۰ تا ۲۹، کاربر دارای اعتیاد خفیف نمره ۴۰ تا ۶۹ و کاربر دارای اعتیاد شدید به اینترنت نمره ۷۰ تا ۱۰۰

1. multiple intelligences measuring instrument
2. internet addiction measuring instrument

رابطه اعتیاد به اینترنت با هوش‌های چندگانه...

کسب می‌کند (ناستی‌زایی، ۱۳۸۸). این پرسشنامه به‌صورت گروهی در مدت زمان ۲۰ دقیقه قابل اجرا است. قاسم‌زاده، شهرآرای و مرادی (۱۳۸۶) ضریب پایایی پرسشنامه را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۸ و ناستی‌زایی (۱۳۸۸) ۰/۸۱ گزارش کرده‌اند. این پرسشنامه دارای روایی بالایی است. در این پژوهش ابتدا پرسشنامه اعتیاد به اینترنت به تعدادی از اساتید متخصص که در زمینه موضوع پژوهش از تجارب کافی برخوردار بودند داده شد؛ تا درباره سؤال‌های پرسشنامه داوری کنند، آن‌گاه نظرهای آن‌ها جمع‌آوری و پرسشنامه بعد از اصلاح در مورد دانش‌آموزان اجرا شد. در این پژوهش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۹ محاسبه شد.

۳. مقیاس پیشرفت تحصیلی. در این پژوهش معدل نمره‌های پایان سال دانش‌آموزان به‌عنوان متغیر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان منظور شد. معدل ۲۰-۱۸ پیشرفت تحصیلی خیلی خوب، معدل ۱۷-۱۵ پیشرفت تحصیلی خوب، معدل ۱۴-۱۲ پیشرفت تحصیلی متوسط و معدل ۱۱ به پایین پیشرفت تحصیلی ضعیف در نظر گرفته شد.

شیوه اجرا. پس از اخذ مجوز از آموزش و پرورش کل استان تهران برای حضور در دبیرستان‌های منتخب، با معلم‌های کلاس‌های منتخب و بعد از آن با دانش‌آموزان آشنایی به‌عمل آمد. پس از بیان اهداف پژوهش به دانش‌آموزان و اطمینان‌دهی به آن‌ها در مورد محرمانه ماندن اطلاعات شخصی، ابتدا مطالعه‌ای مقدماتی^۱ در مورد ۵۰ نفر از دانش‌آموزان که به‌طور تصادفی انتخاب شده بودند، انجام و با استفاده از روش آلفای کرونباخ ضریب پایایی پرسشنامه‌ها محاسبه شد. پس از اطمینان از پایایی درونی آن‌ها، پرسشنامه‌ها که از قبل کدگذاری شده بود در داخل کلاس‌ها در اختیار ۲۰۰ دانش‌آموز قرار گرفت. دانش‌آموزان به‌صورت گروهی به تکمیل پرسشنامه‌ها ظرف ۱۰۰ دقیقه پرداختند. در این پژوهش موازین اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه تضمین حریم خصوصی و رازداری رعایت شد. به‌منظور تحلیل سوال‌های پژوهش از آزمون تحلیل رگرسیون چندمتغیره استفاده شد.

یافته‌ها

میانگین و انحراف معیار سن آزمودنی‌ها به‌ترتیب برابر ۱۴ سال و ۰/۶ بود. از نظر وضعیت اقتصادی ۴۵ درصد در طبقه اقتصادی بالا، ۳۵ درصد متوسط و ۲۰ درصد در طبقه اقتصادی ضعیف قرار داشتند. تحصیلات ۱۲ درصد والدین زیر دیپلم، ۲۷ درصد دیپلم، ۳۵ درصد لیسانس، ۲۱ درصد فوق لیسانس و ۵ درصد دکترا بود.

جدول ۱. شاخص‌های آماری هوش‌های چندگانه دانش‌آموزان

انحراف معیار	میانگین	هوش‌های چندگانه
۵/۲۱	۲۸/۴۸	تجسمی-فضایی
۵/۶۶	۲۶/۶۲	جنبشی-جسمانی
۵/۹۵	۳۱/۱۷	کلامی-زبانی
۷/۷۴	۳۰/۶۹	منطقی-ریاضی
۶/۹۷	۲۹/۷۷	موسیقیایی
۷/۰۲	۳۲/۴۹	بین فردی
۶/۶۹	۳۲/۸۴	درون فردی
۷/۲۲	۳۱/۱۲	طبیعت‌گرا

جدول ۱ نشان می‌دهد بالاترین میانگین‌ها به ترتیب مربوط به هوش درون فردی، بین فردی، کلامی-زبانی، طبیعت‌گرا و منطقی-ریاضی دانش‌آموزان، و کم‌ترین میانگین مربوط به هوش جنبشی-جسمانی آن‌ها است.

جدول ۲. توزیع فراوانی سطح اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان

درصد	فراوانی	سطح اعتیاد به اینترنت	نمره اعتیاد به اینترنت
۳۵/۵	۷۱	کاربر عادی	بین ۲۰ تا ۳۹
۴۸/۵	۹۷	اعتیاد خفیف به اینترنت	بین ۴۰ تا ۶۹
۱۶/۰	۳۲	اعتیاد شدید به اینترنت	بین ۷۰ تا ۱۰۰
۱۰۰	۲۰۰	میانگین کل اعتیاد به اینترنت = ۵۰/۱۵ با انحراف معیار ۲۰/۰۸	

همان‌طور که از جدول ۲ مشخص است، بیش‌ترین درصد دانش‌آموزان این پژوهش جزو کاربران دچار اعتیاد خفیف به اینترنت و کم‌ترین درصد نیز جزو کاربران دچار اعتیاد شدید به اینترنت محسوب می‌شوند.

جدول ۳. تحلیل رگرسیون و ضریب همبستگی هوش‌های چندگانه و اعتیاد به اینترنت

منبع	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F
اثر رگرسیون	۱۰۴۴۸/۹۸۸	۸	۱۳۰۶/۱۲۳	۴/۵۷۳*
اثر باقیمانده	۶۹۸۲۸/۵۱۲	۱۹۱	۳۶۵/۵۹۴	
جمع	۸۰۲۷۷/۵۰۰	۱۹۹		
R	R ²	ضریب تعدیل‌شده		خطای معیار برآورد
۰/۴۶**	۰/۲۱	۰/۱۹۴		۱۹/۱۲

*P<۰/۰۵ **P<۰/۰۱

رابطه اعتیاد به اینترنت با هوش‌های چندگانه...

همان‌طور که از جدول ۳ مشخص است رابطه هوش‌های چندگانه بر اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان معنادار است ($P=0/001$)؛ و هوش‌های چندگانه می‌تواند ۲۱ درصد از واریانس اعتیاد به اینترنت آن‌ها را تبیین کند.

جدول ۴. ضرایب رگرسیون اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان و هوش‌های چندگانه

مؤلفه	B	خطای معیار	نسبت t
مقدار ثابت	۵۷/۷۲۲	۱۰/۵۸۹	۵/۴۵۱
تجسمی-فضایی	۰/۴۱۵	۰/۳۱۳	۲/۶۸۷
جنبشی-جسمانی	۰/۵۴۱	۰/۳۰۰	۱/۸۰۴
کلامی-زبانی	۰/۰۱۳	۰/۲۹۲	۰/۰۴۴
منطقی-ریاضی	-۰/۶۵۶	۰/۲۲۸	-۳/۵۶۶
موسیقیایی	۰/۴۸۴	۰/۲۲۳	۲/۱۶۵
بین فردی	-۰/۷۴۱	۰/۲۵۱	-۲/۳۵۷
درون فردی	۰/۵۰۵	۰/۲۲۹	۲/۴۵۸
طبیعت‌گرا	-۰/۳۸۹	۰/۲۳۰	-۱/۶۹۱

* $P < 0/05$ ** $P < 0/01$

جدول ۴ نشان می‌دهد رابطه هوش تجسمی-فضایی ($P=0/001$)، موسیقیایی ($P=0/032$) و درون فردی ($P=0/001$) با اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان مثبت، و رابطه هوش میان فردی ($P=0/001$)، منطقی-ریاضی ($P=0/001$) با اعتیاد به اینترنت منفی و معنادار است. رابطه هوش جنبشی-جسمانی ($P=0/073$)، طبیعت‌گرا ($P=0/092$) و زبانی-کلامی ($P=0/965$) با اعتیاد دانش‌آموزان به اینترنت معنادار نیست.

جدول ۵. ضریب همبستگی و رگرسیون اعتیاد به اینترنت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان

R	R^2	ضریب تعدیل‌شده	خطای معیار برآورد
۰/۲۳	۰/۰۵۳	۰/۰۴۷	۰/۸۵۰
مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F
۷/۷۴	۱	۷/۷۴	۱۰/۷۲**
مؤلفه	t		
مقدار ثابت	۱/۶۵۷	۱۱/۱۸۳	
پیشرفت تحصیلی	-۰/۲۱۶**	-۳/۲۷۵	

* $P < 0/05$ ** $P < 0/01$

جدول ۵ نشان می‌دهد، اعتیاد به اینترنت به میزان ۵/۳ درصد از واریانس پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را تبیین می‌کند. اطلاعات مربوط به نسبت‌های حاصل از تحلیل رگرسیون نیز رابطه

منفی و معنادار اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان را با پیشرفت تحصیلی آن‌ها نشان می‌دهد ($P=0/001$). بدین معنی که هرچه اعتیاد به اینترنت بیش تر باشد پیشرفت تحصیلی کم تر است.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج نشان داد رابطه هوش تجسمی-فضایی، موسیقایی و درون فردی با اعتیاد به اینترنت مثبت و معنادار و رابطه هوش بین فردی و منطقی-ریاضی منفی و معنادار است. رابطه هوش جنبشی-جسمانی، هوش طبیعت‌گرا و زبانی-کلامی با اعتیاد به اینترنت معنادار نبود. رابطه بین اعتیاد به اینترنت با پیشرفت تحصیلی منفی و معنادار بود. یافته‌های این پژوهش با یافته‌های پژوهشگرانی مانند اهرمی، فرامرزی، شوشتری و عابدی (۱۳۹۱)؛ زمانی (۱۳۹۰)؛ مطلب‌زاده و منوچهری (۱۳۸۷)؛ اسحاق‌نیا و سیف (۱۳۸۵)؛ هاشمی، بهرامی و کریمی (۱۳۸۵)؛ آلمیدا، پتیرو، آریستیدز (۲۰۰۹)؛ چان (۲۰۰۷)؛ شرر و لوزو (۲۰۰۹)؛ و خسروی‌الحسینی (۱۳۸۵)، در یک راستا و هم‌سو هستند. هم‌چنین یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های تمنابی‌فر، صدیقی‌ارفعی و گندمی (۱۳۹۲)؛ امیدوار و صارمی (۱۳۹۳)؛ کو، یین، چن، چن، وو و یین (۲۰۰۶)، هم‌سو است.

در تحلیل نتایج پژوهش می‌توان گفت که اعتیاد به اینترنت پدیده جدیدی است که در اثر بهره‌گیری مخاطبان از فناوری‌های و ابزارهای ارتباطی نوین شکل گرفته، و علل و عوامل زیادی به‌طور مستقیم و حتی غیرمستقیم در شکل‌گیری و تقویت این پدیده نقش داشته است. همان‌طور که نتیجه این پژوهش هم روشن نمود یکی از عوامل تأثیرگذار بر اعتیاد به اینترنت در بین نوجوان‌ها و جوان‌ها، هوش‌های چندگانه مانند هوش موسیقایی، هوش درون فردی، هوش تجسمی-فضایی، هوش منطقی-ریاضی و هوش میان فردی بود. در تبیین نتیجه این یافته لازم است این نکته مهم مدنظر قرار گیرد که همان‌گونه که گاردنر نیز عنوان کرده است؛ هوش ناشی از تفاوت افراد در فرایند یادگیری است. وی معتقد است که هوش به‌شکل کلی قابل اندازه‌گیری نیست؛ بلکه به‌شکل بخش‌هایی مشخص می‌توان آن را اندازه‌گیری کرد. افرادی که هوش درون فردی قوی دارند به‌علت داشتن احساسات منفی، توانایی مناسبی برای سازگاری با محیط ندارند و این احتمال وجود دارد که این افراد دارای افکاری غیرمنطقی، قدرت کم‌تری در مهار تکانه‌ها و انطباق خود با شرایط استرس‌زای محیطی باشند. به‌دلیل این آسیب‌پذیری بیش‌تر و نیز این‌که این افراد افراد صفحه‌رایانه را جذاب‌تر از واقعیت زندگی روزمره می‌بینند، گرایش بیش‌تری به استفاده از اینترنت پیدا می‌کنند (سلطانی، فولادوند و فتحی‌آشتیانی، ۱۳۸۹).

همچنین افرادی که هوش تجسمی-فضایی و موسیقایی بالایی دارند؛ به‌دلیل ویژگی تجربه‌جویی مایل به کسب تجربه‌های جدید و متنوع هستند، بنابراین بیش‌تر احتمال دارد وقت

رابطه اعتیاد به اینترنت با هوش‌های چندگانه...

خود را با اینترنت سپری کنند و در نتیجه به آن وابسته شوند (سلطانی و همکاران، ۱۳۸۹). فرهمند (۲۰۰۹) نیز عنوان می‌کند؛ هرچه کاربران معتاد به اینترنت وقت بیشتری را برای بازی‌های رایانه‌ای، گپ^۱ و دوست‌یابی و بارگیری^۲ فیلم‌ها اختصاص دهند، تمرکززدایی و اتلاف وقت بیش‌تر و در نتیجه پیشرفت تحصیلی و یادگیری کمتری خواهند داشت.

درمقابل افرادی که هوش منطقی-ریاضی بالایی دارند؛ از آنجا که دارای تفکر انتقادی و مهارت حل‌مساله هستند؛ و با استفاده از استدلال منطقی، می‌توانند احساس خود را مدیریت و مشکلات روزمره خود را حل کنند؛ گرایش کم‌تری به‌سوی اینترنت دارند. افرادی هم که هوش بین‌فردی بالایی دارند، و از جمله ویژگی آن‌ها، همانطور که درگاهی و رضوی (۱۳۸۶) به آن‌ها اشاره کرده است؛ جسارت، اعتماد به‌نفس بالا، پرتحرک بودن، اجتماع‌پذیری، حراف بودن، داشتن دوستان صمیمی، علاقه‌مندی به‌شرکت مداوم در اجتماع‌ها و مهمانی‌ها، قاطع بودن در عمل، فعال و اهل گفتگو بودن است (تمنایی‌فر و همکاران، ۱۳۹۲)؛ به‌نظر می‌رسد دنیای مجازی اینترنت برای این افراد با داشتن این ویژگی‌ها، جذابیت کم‌تری داشته باشد.

بنابر آن‌چه که بدان اشاره شد؛ هریک از انواع هوش‌ها، در افراد تاثیرهای گوناگونی در گرایش آن‌ها به‌میزان استفاده از اینترنت به‌دنبال دارد؛ اما در عین حال این نکته هم حائز اهمیت است که اعتیاد به اینترنت بر فعالیت‌های نوجوان‌ها تأثیرگذار و اگر از اعتدال خارج شود، مخرب است و تأثیر منفی خواهد داشت. با آن‌که اینترنت ابزار سودمندی است که محدودیت جغرافیایی بشر را از بین برده و به‌علت ویژگی‌های جذاب و منحصر به‌فردش در برقراری ارتباطات فردی و زندگی روزمره استفاده از آن در اقصی نقاط جهان همگانی شده است؛ اما همان‌طور که کینگ (۱۹۹۶) اشاره می‌کند؛ استفاده بیش از حد از اینترنت باعث دور شدن فرد از دوستان و خانواده، کاهش ارتباطات اجتماعی، افزایش تنهایی و افسردگی می‌شود؛ و اختلال‌های رفتاری یا شخصیتی را در فرد به وجود می‌آورد. از سوی دیگر یادگیری فراگیران با امکانات و تجهیزات مناسب آموزشی در مقایسه با یادگیری افرادی که دارای امکانات و تجهیزات مناسب نیستند و در آن جز کتاب درس منابع دیگری برای آموزش ندارند بسیار متفاوت خواهد بود. لذا توجه به استفاده مناسب از ابزارهای نوین ارتباطی مانند اینترنت و امثال آن بسیار تأثیرگذار است و اهمیت دارد. ولی لازم است مدت آن غیرطبیعی و خارج از حد و نیاز نباشد تا وابستگی و اعتیاد را به‌دنبال نداشته باشد.

در راستای نتایج پژوهش حاضر از آن‌جا که می‌توان هوش بین‌فردی، منطقی-ریاضی را عامل بازدارنده اعتیاد به اینترنت محسوب کرد؛ پیشنهاد می‌شود اولیاء، مربیان، مسئولین و متخصصان

-
1. chat
  2. download

آموزش پرورش، از همان آغاز ورود دانش‌آموزان به مدرسه در تمام مقاطع تحصیلی درس‌ها و فعالیت‌هایی را در برنامه آن‌ها بگنجانند که هوش بین فردی، منطقی-ریاضی دانش‌آموزان را ارتقاء و از این طریق اعتیاد به اینترنت را کاهش و پیشرفت تحصیلی آن‌ها را افزایش دهد. همچنین پیشنهاد می‌شود؛ معلم‌ها در کلاس درس روش‌های آموزشی متنوع و متناسب با هوش‌های چندگانه دانش‌آموزان را به کار گیرند و از اردو، تعامل، همکاری و بازی و نه رقابت در برنامه‌های درسی استفاده کنند و از این طریق روابط بین فردی و همبستگی بین دانش‌آموزان را افزایش دهند.

منابع

- اتکینسون، ریتا، و هیلگارد، ارنست. (۱۳۸۵). *زمینه روان‌شناسی*. جلد دوم ترجمه محمدنقی براهنی، بهروز بیرشک، مهرداد بیک، رضا زمانی و مهرناز شهرآرای، تهران: انتشارات رشد. (تاریخ انتشار اثر به زبان اصلی، ۲۰۰۰)
- اسحاق‌نیا، مهرناز، و سیف، علی‌اکبر. (۱۳۸۵). میزان هماهنگی بین رشته‌های تحصیلی و هوش‌های چندگانه و تأثیر این هماهنگی بر نگرش نسبت به رشته‌های تحصیلی. *فصلنامه روان‌شناسی و علوم تربیتی*، ۶(۱): ۶۲-۵۱.
- امیدوار، احمدعلی، و صارمی، علی‌اکبر. (۱۳۹۳). *اعتیاد به اینترنت، توصیف، سبب‌شناسی، پیگیری، درمان و مقیاس‌های سنجش اختلال اعتیاد به اینترنت*. مرکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی پردیس. مشهد: انتشارات تمرین.
- اهرمی، راضیه، فرامرزی، سالار، شوشتری، مژگان، و عابدی، احمد. (۱۳۹۱). رابطه نیم‌رخ دانش‌آموزان در هوش‌آزمای وکسلر کودکان فرم ۴ (WISC-iv) و هوش‌های چندگانه (MI) مبتنی بر نظریه گاردنر. *فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی*، ۹(۳): ۵۶-۴۳.
- بالغی‌زاده، سوسن، و حاجی حسین‌نژاد، غلام‌رضا. (۱۳۸۱). *نظریه هوش‌های چندگانه و کاربرد آن در آموزش*. تهران: جهاد دانشگاهی، واحد تربیت معلم.
- بهشتی‌زاده، مریم، کردی، مراد، بهشتی‌زاده، روشنگر، و محمدی، نسرين. (۱۳۹۵). نقش هوش سازمانی در توانمندسازی اجتماعی و ارتقاء هوش فردی و گروهی بر اساس الگوی آلبرشت. *فصلنامه روان‌شناسی کاربردی*، ۱۰(۲): ۳۸-۲۲۴-۲۰۹.
- تمنایی‌فر، محمدرضا، صدیقی‌ارفعی، فریبرز، و گندمی، زینب. (۱۳۹۲). رابطه میزان استفاده از اینترنت با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی کاشان. *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین*، ۱۷(۲): ۷۸-۸۲.

رابطه اعتیاد به اینترنت با هوش‌های چندگانه...

خسروی‌الحسینی، سیدمهدی. (۱۳۸۵). بررسی رابطه بین ویژگی‌های شخصیت، هوش‌های چندگانه و سبک‌های یادگیری و مقایسه آن میان دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبایی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی. دانشگاه علامه طباطبایی.

درگاهی، منصور، و رضوی، حسین. (۱۳۸۶). اعتیاد به اینترنت و عوامل مؤثر بر آن در ساکنان منطقه ۲ غرب تهران. مجله پایش. ۶(۳): ۲۷۲-۲۶۵.

رستمی‌نژاد، محمدعلی، و شوکتی‌راد، احمدرضا. (۱۳۹۵). پیش‌بینی عضویت در شبکه‌های مجازی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان بر اساس سبک‌های فرزندپروری و سازگاری. فصلنامه روان‌شناسی کاربردی، ۱۰(۲۱ پاییز ۳۸): ۲۰۸-۱۹۳.

زمانی، بی‌بی‌عشرت، عابدینی، یاسمین، و کلانتری، میترا. (۱۳۹۲). پیشرفت تحصیلی، میزان و چگونگی استفاده از اینترنت در دخترها و پسرهای دبیرستانی. فصلنامه روان‌شناسی کاربردی. ۷(۳) پاییز ۲۷: ۸۵-۱۰۱.

زمانی، مهدی. (۱۳۹۰). رابطه بین هوش‌های چندگانه گاردنر با مهارت‌های زندگی در دانشجویان کارشناسی دانشگاه روان‌شناسی علامه طباطبایی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی. گروه روان‌شناسی. دانشگاه علامه طباطبایی.

سلطانی، مهری، فولادوند، خدیجه، و فتحی‌آشتیانی، علی. (۱۳۸۹). رابطه هویت و هیجان خواهی با اعتیاد اینترنتی. مجله علوم رفتاری، ۴(۳): ۱۹۷-۱۹۱.

شریفی، حسن‌پاشا. (۱۳۸۷). مطالعه مقدماتی نظریه هوش‌های چندگانه گاردنر در زمینه موضوع‌های درسی و سازگاری دانش‌آموزان. فصلنامه نوآوری آموزشی، ۴(۱): ۳۴-۱۱.

غفاری، مسعود. (۱۳۹۰). بررسی تأثیر آموزش خودآگاهی هیجانی و کنترل تکانه در کاهش کناره‌گیری اجتماعی و کاربرد اجباری اینترنت در کاربران آن. پایان‌نامه دکترای روان‌شناسی عمومی. دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی. دانشگاه علامه طباطبایی.

فیشر، رابرت. (۱۳۸۵). آموزش تفکر به کودکان. ترجمه مسعود صفایی مقدم و افسانه نجاریان. تهران: انتشارات رسش.

قاسم‌زاده، لیلی، شهرآرای، مهرناز، و مرادی، علی‌رضا. (۱۳۸۶). بررسی میزان شیوع اعتیاد به اینترنت و رابطه آن با تنهایی و عزت‌نفس در دانش‌آموزان دبیرستانی شهر تهران. دو فصلنامه انجمن روان‌شناسی ایران، ۳(۲): ۴۰-۳۲.

مارنات، گری-گراث. (۱۳۸۹). راهنمای سنجش روانی. جلد اول. ترجمه حسن‌پاشا شریفی و محمدرضا نیک‌خو. تهران: انتشارات سخن.

محمدی، علی. (۱۳۸۸). مطالعه و رضایت‌مندی استفاده دانشجویان دانشگاه تهران از اینترنت. مطالعات فرهنگی و ارتباطات ایران، ۱۲(۱): ۱۸۳-۱۶۴.

مطلب‌زاده، خلیل، و منوچهری، مریم. (۱۳۸۷). بررسی رابطه هوش‌های چندگانه با مهارت خواندن و درک مطلب در آزمون بین‌المللی انگلیسی (IELTs) در فراگیران ایرانی. *مجله علمی و پژوهشی اصول بهداشت روانی*. ۱۱(۲ پیاپی ۴۲): ۱۴۰-۱۳۵.

ناستی‌زایی، ناصر (۱۳۸۸). بررسی ارتباط سلامت عمومی با اعتیاد به اینترنت. *فصلنامه طبیب شرق*. ۱۱(۱): ۶۳-۵۷.

هاشمی، ویدا، بهرامی، هادی، و کریمی، یوسف. (۱۳۸۵). بررسی رابطه هوش هشت‌گانه گاردنر با انتخاب رشته تحصیلی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. *مجله روان‌شناسی*. ۱۰(۳): ۲۷۸-۲۷۵.

- Almedia, L. S., Ptiro, M.D., & Aristides, I. F. (2009). Intelligence assessment: Gardner multiple intelligence theory as alternative. *Learning and Individual Differences*, 20(3): 225-230.
- Barrington, E. (2004) Teaching to student diversity in higher education: how multiple intelligence theory can help. *Teaching in Higher Education*, 9(4): 421-434.
- Belflower, J. B. (2008). *A case study on the perceived benefits of multiple intelligence instruction: examining its impact on student learning*. Unpublished Ph.D. dissertation. Fielding Graduate University.
- Brewer, S. (2005). Tapping in to multiple intelligences to teach information literacy skills. *Academic Research Library*, 21(9): 19-21.
- Caplan, S., Williams, D., & Yee, N. (2009). Problematic internet and psychosocial well-being a money MMO players. *Computers in Human Behavior*, 25(6): 1312-1319.
- Chan. W. D. (2007). Musical aptitude and multiple intelligence among Chinese gifted students in Hong Kong: do self-perceptions predict abilities? *Journal of Personality and Individual Differences*, 43(6): 1004-1675.
- Drakeford, J. (2010). *The Howard Gardner School: A portrait of a small progressive, independent and alternative high school for bright, creative non-traditional learners*. Doctoral dissertations. George Washington University.
- Farahmand T. (2009). The file and use Internet. *International Journal of Pharmaceutics*, 41(5): 135-60.
- Feist, G., & Rosenberg, E. (2009). *Psychology: making connection*. McGraw-Hill global education holdings.
- Furnham, A. (2002). Personality and learning style: study of the instruments. *Journal of Personality and Individual Differences*, 13(4): 429-438.
- Grohal, J. (2005). *Internet addiction Guide*, available at: <http://psychcentral.com/netaddiction>.
- Ko, CH., Yen, J.Y., Chen, CC., Chen, SH., Wu, K. & Yen, CF. (2006). Tridimensional personality of adolescents with Internet adolescents and substance Use experience. *Can g Psychiatry*, 51(4): 887-94.
- King, S. A. (1996). *Is the internet addictive, or are addicts using the internet?* Available on web: <http://concentric.net/~astorm/iad.html>.

- Prieto, L., Bermejo, R. (2005). *Multiple intelligences and exceptional children*. Paper presented at the European conference on education research university college Dublin. September, 1-43.
- Shearer, C. & B., Luzzo, D. A. (2009). Exploring the application of multiple intelligences theory in South Korea. *School psychology international*, 26(5): 581-594.
- Sozan, H., Sozen, M., & Tekat, A. (2009). Comparison of the profiles of the potential teachers in different disciplines based on multiple intelligences theory (Samsun city sample). *Journal of Procardia Social and Behavioral Sciences*, 1(1): 943-948.
- Young, K.S. (2007). Treatment out comes with internet addicts. *Cyber Psychology and Behavior*, 10(5): 671-679.

***

پرسشنامه هوش‌های چندگانه گاردنر

گویه‌ها	۱	۲	۳	۴	۵
۱. من نقشه را به راهنمایی‌های نوشتاری ترجیح می‌دهم.	۱	۲	۳	۴	۵
۲. زیاد در رویا فرو می‌روم.	۱	۲	۳	۴	۵
۳. از سرگرمی‌هایی نظیر عکاسی لذت می‌برم.	۱	۲	۳	۴	۵
۴. دوست دارم نقاشی کنم و چیزی خلق کنم.	۱	۲	۳	۴	۵
۵. اگر بخواهم چیزی را به‌خاطر بسپارم، یک نمودار رسم می‌کنم تا در یادآوری آن مطلب به من کمک کند.	۱	۲	۳	۴	۵
۶. دوست دارم هر زمان که به‌کار دیگری مشغول هستم چیزهایی بر روی کاغذ یا هر سطح دیگری بکشم.	۱	۲	۳	۴	۵
۷. در هنگام مطالعه یک مجله ترجیح می‌دهم بیش‌تر به عکس‌ها نگاه کنم تا این‌که متن را بخوانم.	۱	۲	۳	۴	۵
۸. در یک مباحثه و جدل سعی می‌کنم از دیگران فاصله بگیرم، ساکت باشم یا چندین راه‌حل در جلوی چشمانم تصور کنم.	۱	۲	۳	۴	۵
۹. اگر وسیله‌ای از کار بیافتد یا خراب شود، مایلم جدل طرز کار آن وسیله را مطالعه کنم.	۱	۲	۳	۴	۵
۱۰. برای ارایه یک کار گروهی ترجیح می‌دهم که همه تصاویر مربوط به آن کار را ترسیم کنم.	۱	۲	۳	۴	۵
۱۱. کلاس مورد علاقه من ورزشگاه است، زیرا من ورزش‌ها را دوست دارم.	۱	۲	۳	۴	۵
۱۲. به فعالیت‌های نظیر کار با چوب دوختن و ساختن الگوها علاقه دارم.	۱	۲	۳	۴	۵
۱۳. زمانی که به‌اشیاء نگاه می‌کنم دوست دارم آن‌ها را لمس کنم.	۱	۲	۳	۴	۵
۱۴. من در آرامش و ساکت نشستن حتی برای مدت زمان کوتاهی مشکل دارم.	۱	۲	۳	۴	۵
۱۵. زمانی که در حال صحبت کردن هستم، بدنم را زیاد حرکت می‌دهم.	۱	۲	۳	۴	۵
۱۶. اگر بخواهم چیزی را به‌خاطر بسپارم با شرح و توضیح آن مطلب را می‌نویسم تا زمانی‌که آن مطلب را یاد بگیرم.	۱	۲	۳	۴	۵
۱۷. من تمایل دارم با انگشتانم بر میز ضربه بزنم یا با مدادم در طول کلاس بازی کنم.	۱	۲	۳	۴	۵
۱۸. در یک مباحثه یا جدل تمایل دارم با دیگران درگیر شوم، زد و خورد کنم یا فرار کنم.	۱	۲	۳	۴	۵
۱۹. اگر چیزی خراب شود یا از کار بیفتد، مایلم با قطعات آن بازی کنم تا بتوانم آن‌ها را با هم جور کنم.	۱	۲	۳	۴	۵
۲۰. با اریه یک کار گروهی، مایلم وسایل کار را به هر طرف بچرخانم آن‌ها را به کلاس نشان دهم یا مدل با آن‌ها بسازم.	۱	۲	۳	۴	۵
۲۱. از گفتن جک و داستان لذت می‌برم.	۱	۲	۳	۴	۵
۲۲. حافظه خوبی در به‌خاطر آوردن امور جزئی دارم.	۱	۲	۳	۴	۵
۲۳. از بازی‌ها و معماهایی که با واژه‌ها سرو کار دارند لذت می‌برم.	۱	۲	۳	۴	۵
۲۴. کتاب‌ها را فقط برای تفریح می‌خوانم.	۱	۲	۳	۴	۵
۲۵. در بیش‌تر وقت‌ها واژه‌ها را خوب هم‌جی (تلفظ) می‌کنم.	۱	۲	۳	۴	۵
۲۶. در یک بحث یا جدل، مایلم کنایه و سخن طعنه آمیز به‌کار ببرم.	۱	۲	۳	۴	۵

۲۷. صحبت کردن و نوشتن در مورد عقاید ما را دوست دارم.
۲۸. اگر بخواهم چیزی را به خاطر بسپارم یک آهنگ یا کلام برای کمک به یادآوری آن مطلب خلق می‌کنم.
۲۹. اگر وسیله‌ای خراب شود و کار نکند اول از همه کتابچه راهنمای آن را مطالعه می‌کنم.
۳۰. برای ارایه یک کار گروهی ترجیح می‌دهم یک تحقیق کتابخانه‌ای و نوشته شده انجام بدهم.
۳۱. من واقعاً از کلاس درس ریاضیات لذت می‌برم.
۳۲. معماهای ریاضی-منطقی یا کارهای پیچیده فکری را دوست دارم.
۳۳. حل مسایل ریاضی را تمرین می‌دانم.
۳۴. اگر بخواهم چیزی را به خاطر بسپارم، مایلم که به رویدادها یک نظم منطقی بدهم تا در یادآوری مطالب کمک کند.
۳۵. دوست دارم طرز کار اشیا را یاد بگیرم.
۳۶. از بازی‌های کامپیوتری و ریاضی لذت می‌برم.
۳۷. من عاشق شطرنج و مهر بازی هستم.
۳۸. در یک بحث و جدل تلاش می‌کنم یک راه حل منطقی و مناسب پیدا کنم.
۳۹. اگر چیزی خراب شود از کار بیفتد من به قطعات آن توجه می‌کنم و سعی می‌کنم بفهمم که چگونه کار می‌کنند.
۴۰. برای ارایه یک کار گروهی ترجیح می‌دهم جداول و نمودارهایی رسم کنم.
۴۱. از گوش دادن به رادیو و ضبط صوت لذت می‌برم.
۴۲. زمانی که مشغول انجام کاری هستم دوست دارم زمزمه کنم.
۴۳. آواز خواندن را دوست دارم.
۴۴. می‌توانم یک وسیله موسیقی را به خوبی بنوازم.
۴۵. زمانی که مشغول مطالعه یا انجام تکلیف هستم دوست دارم موسیقی گوش کنم.
۴۶. اگر بخواهم چیزی را به خاطر بسپارم، سعی می‌کنم یک آهنگ برای آن بسازم.
۴۷. در یک بحث و جدل تمایل دارم که به صورت ریتمیک و موزون فریاد بزنم، حرکت کنم یا مشت بزنم.
۴۸. می‌توانم ترانه‌های زیادی را به خاطر بیاورم.
۴۹. اگر وسیله‌ای خراب شود یا کار نکند، هنگامی که علت خرابی آن را کشف کردم دوست دارم با انگشتانم ضرب بزنم.
۵۰. برای یک کار گروهی ترجیح می‌دهم واژه‌های جدید را در یک آهنگ مردم پسند به کار ببرم و یا از موسیقی استفاده کنم.
۵۱. به خوبی با دیگران کنار می‌آیم.
۵۲. دوست دارم عضو باشگاه‌ها و سازمان‌ها باشم.
۵۳. چندین دوست بسیار صمیمی دارم.
۵۴. دوست دارم با آموزش درس به دیگر دانش‌آموزان کمک کنم.
۵۵. کار کردن با دیگران در گروه را دوست دارم.
۵۶. دوستان به این خاطر نظر و عقیده مرا می‌پرسند، چون من ذاتاً و به‌طور طبیعی یک رهبر به‌نظر می‌روم.
۵۷. اگر بخواهم چیزی را به خاطر بسپارم از فردی خواهش می‌کنم که از من سوال کند تا ببینم آن مطلب را خوب یاد گرفته‌ام نه.
۵۸. در یک بحث و جدل مایلم از یک دوست یا شخص قابل اعتماد کمک بخواهم.
۵۹. اگر وسیله‌ای خراب شود سعی می‌کنم شخصی را پیدا کنم که به من کمک کند.
۶۰. برای ارایه یک کار گروهی دوست دارم به سازمان‌دهی تلاش‌های گروه کمک کنم.
۶۱. دوست دارم به تنهایی کار کنم بدون این که کسی مزاحم شود.
۶۲. دوست دارم خاطراتم را بنویسم.
۶۳. خودم را دوست دارم (اغلب وقت‌ها).
۶۴. مکان‌های شلوغ را دوست ندارم.
۶۵. نقاط قوت و ضعف خود را می‌شناسم.
۶۶. می‌دانم که اراده قوی دارم، مستقل هستم و دنباله‌رو دیگران نیستم.
۶۷. اگر بخواهم چیزی را به خاطر بسپارم مایلم که چشمانم را ببندم و آن موقعیت را حس کنم.
۶۸. در یک بحث و جدل معمولاً از آن بحث فاصله می‌گیرم تا زمانی که آرام شوم.
۶۹. اگر وسیله‌ای خراب شود یا از کار بیفتد، از خودم می‌پرسم که آیا این وسیله ارزش تعمیر کردن دارد یا نه.

رابطه اعتیاد به اینترنت با هوش‌های چندگانه...

۵	۴	۳	۲	۱	۷۰. برای ارایه یک کار گروهی دوست دارم کاری را ارایه دهم که منحصر به خودم باشد و تا حد امکان بر چگونگی احساساتم است، باشد.
۵	۴	۳	۲	۱	۷۱. اگر وسیله‌ای خراب شود به اطرافم نگاه می‌کنم که ببینم چه وسیله‌ای می‌توانم برای تعمیر آن پیدا کنم.
۵	۴	۳	۲	۱	۷۲. نسبت به محیط اطراف و آن‌چه در دور و برم می‌گذرد آگاهی زیادی دارم.
۵	۴	۳	۲	۱	۷۳. من عاشق پیاده‌روی در جنگل و مشاهده درخت‌ها و گل‌ها هستم.
۵	۴	۳	۲	۱	۷۴. از باغبانی لذت می‌برم.
۵	۴	۳	۲	۱	۷۵. دوست دارم اشیاء مختلف را جمع‌آوری کنم (مثل تخته سنگ‌ها، کارت‌های ورزشی، تمبرها و..)
۵	۴	۳	۲	۱	۷۶. به‌عنوان یک فرد بزرگ‌سال، تصور می‌کنم که دوست دارم از شهر خارج شوم و از طبیعت لذت برم.
۵	۴	۳	۲	۱	۷۷. اگر بخواهم چیزی را به‌خاطر بسپارم، مایلم آن را به‌صورت طبقه‌ای سازماندهی کنم.
۵	۴	۳	۲	۱	۷۸. از آموختن اسامی موجودات زنده‌ای که در محیط اطرافمان هستند، مانند گل‌ها و درخت‌ها لذت می‌برم.
۵	۴	۳	۲	۱	۷۹. در یک بحث و جدل مایلم که فرد مخالفم را با شخصی مقایسه کنم که قبلاً درباره آن چیزی خوانده‌ام یا شنیده‌ام و برحسب آن نیز با آن فرد مخالف واکنش نشان دهم.
۵	۴	۳	۲	۱	۸۰. برای ارایه یک کار گروهی، ترجیح می‌دهم اطلاعاتم را در طبقاتی سازماندهی و مقدمه‌بندی کنم تا فهم آن اطلاعات ساده‌تر شود.

***

پرسشنامه اعتیاد به اینترنت یانگ (IAT)

همیشه	بہ‌کرارت	غالباً	گاه‌گاهی	بندرت	سوال‌ها
۵	۴	۳	۲	۱	۱. تا چه اندازه درمی‌یابید که بیش‌تر از آن‌چه که قصد داشته‌اید در اینترنت بوده‌اید؟
۵	۴	۳	۲	۱	۲. تا چه اندازه به‌خاطر اینترنت اعضای خانواده را نادیده گرفته‌اید؟
۵	۴	۳	۲	۱	۳. تا چه اندازه برانگیختگی اینترنت را به صمیمیت با دوستان خود ترجیح می‌دهید؟
۵	۴	۳	۲	۱	۴. تا چه اندازه روابط جدید با دوستان اینترنتی ایجاد می‌کنید؟
۵	۴	۳	۲	۱	۵. تا چه اندازه افراد دیگری در زندگی شما شکایت از وقتی دارند که شما در اینترنت صرف می‌کنید؟
۵	۴	۳	۲	۱	۶. تا چه اندازه نمره یا کارهای مدرسه شما تحت تاثیر میزان وقت صرف شده در اینترنت قرار می‌گیرد؟
۵	۴	۳	۲	۱	۷. تا چه اندازه ایمیل خود را قبل از انجام کارهای ضروری دیگر واری می‌کنید؟
۵	۴	۳	۲	۱	۸. تا چه اندازه کارایی شغلی یا سازندگی شما تحت تاثیر استفاده از اینترنت قرار گرفته است؟
۵	۴	۳	۲	۱	۹. تا چه اندازه وقتی کسی از شما می‌پرسد در اینترنت چه کار می‌کنید حالت دفاعی یا پنهان‌کاری به‌خود می‌گیرید؟
۵	۴	۳	۲	۱	۱۰. تا چه اندازه‌هایی با افکار آرام‌بخش اینترنت جلوی افکار ناراحت‌کننده زندگی خود را می‌گیرید.
۵	۴	۳	۲	۱	۱۱. تا چه اندازه‌هایی بیش‌تر از هر کاری به‌فکر دوباره رفتن به اینترنت هستید؟
۵	۴	۳	۲	۱	۱۲. تا چه اندازه‌هایی از این‌که زندگی بدون اینترنت خسته‌کننده، تهی و بی‌لذت خواهد بود ترس دارید؟
۵	۴	۳	۲	۱	۱۳. تا چه اندازه وقتی کسی در هنگام تماس با اینترنت مزاحم شما می‌شود به‌او می‌پری، فریاد می‌کشید یا می‌رنجید؟
۵	۴	۳	۲	۱	۱۴. تا چه اندازه به‌خاطر این‌که تا دیر وقت در اینترنت هستید خواب خود را از دست می‌دهید؟
۵	۴	۳	۲	۱	۱۵. تا چه اندازه در مواقعی که در اینترنت نیستید مشغولیت فکر یا تخیل به اینترنت رفتن دارید؟
۵	۴	۳	۲	۱	۱۶. تا چه اندازه وقتی در اینترنت هستید به خودتان می‌گویید: فقط چند دقیقه دیگر؟
۵	۴	۳	۲	۱	۱۷. تا چه اندازه سعی دارید میزان وقت صرف شده در اینترنت را کم کنید اما موفق نمی‌شوید؟
۵	۴	۳	۲	۱	۱۸. تا چه اندازه سعی می‌کنید میزان وقت صرف شده در اینترنت را از دیگران پنهان کنید؟
۵	۴	۳	۲	۱	۱۹. تا چه اندازه در اینترنت بودن را به بیرون رفتن با دیگران ترجیح می‌دهید؟
۵	۴	۳	۲	۱	۲۰. تا چه اندازه زمانی که در اینترنت نیستید احساس افسردگی، کج‌خلقی و عصبانیت می‌کنید. درحالی‌که این حالت‌ها با تماس با اینترنت از بین می‌رود؟

***